

7/1948
S.K. 69

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610 1868
Konu : İstanbul Milletvekili
Filiz KERESTECİOĞLU'nun
Yazılı Soru Önergesi

.../.../2016

07 Nisan 2016

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 15.02.2016 tarihli ve 43452547-120.07- 18961 sayılı yazınız.

İstanbul Milletvekili Filiz KERESTECİOĞLU'nun Bakanlığımıza yönelttiği, TBMM 7/1948 Esas sayılı yazılı soru önergesine ilişkin cevabımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Fatma Güldemet SARI
Bakan

EK:
Cevap Yazısı (3 Sayfa)

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
SAYIN FİLİZ KERESTECİOĞLU'NUN
TBMM 7/1948 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
AİT SORULAR VE CEVAPLARI

SORULAR:

Bakanlığınızın işçilerden geri dönüştürülmek üzere kâğıt alan firmalara 20.01.2016 tarihi itibariyle tebligat ve denetim memurları yolladığı haberleri basma yansımasıdır. Söz konusu tebligatta, sokakta kâğıt toplayan atık kâğıt işçilerinden atık alan firmalara 140.000 TL'lik cezai yaptırım uygulanacağı belirtilmektedir.

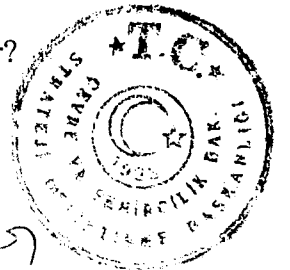
Söz konusu düzenleme, 2011 yılında çıkarılan Atık Kontrolü Yönetim Planı'na dayandırılmaktadır. Daha önce de valiliklerce konuyla ilgili çeşitli genelgeler yayınlanmış, atık toplama faaliyetinin sağlıklı koşullarda yürütüldüğü, düzenlemeler ile kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin önleneyeceği, iş kolunun düzenlenerek sıhhi koşullara kavuşturulacağı öne sürülmüştür.

Oysa esasen, geri dönüşüm sistemini düzenleyen ve son yıllarda birbiri ardına çıkarılan genelgeler, yasa ve mevzuatlar, yasak ve cezalar, atıkların yarattığı rantın boyutlarını ortaya koymaktadır. Artan hammadde ihtiyacı ve nüfus artışı ile birlikte atık depolamanın maliyetinin yükselmesi, geri dönüşüm sistemlerinin kurulmasını zorunlu kılmıştır. Pek çok firma, geri dönüşümün girdisi olan atıkları en düşük maliyetle toplayabilmek için birbiriyle yarışmaya ve kurumları bu alanda düzenlemeler yapmaya zorlamaya başlamıştır. Tahsin Başkavak'ın tez çalışmasıyla ortaya koyduğu gibi, çöpün yarattığı rant, özel firmalar ve belediyeler arası çekişmelere yol açmıştır. Firmalar, atıkları düşük fiyatlara satın alabilmek ve toplama maliyetini düşürmek için, atık toplama işçilerinin geri dönüşümün kârından aldıkları payı azaltmaya çalışmaktadırlar. Bu sebeple bugün büyük firmalar, belediyelerden atık toplama hakkını satın alarak, atık kâğıt işçilerinin bir kısmını taşeron firmalar altında çalıştırmayı hedefliyorlar. Böylesi bir düzenleme, on binlerce atık kâğıt işçisinin sistemin dışına itilmesi ve işlerini kaybetmeleri anlamına gelmektedir.

Şehirlerde çalışan atık kâğıt işçilerinin neredeyse tamamı 1987 yılında çıkarılan Olağanüstü Hal (OHAL) uygulaması kapsamında 285 nolu kararname ile başlayan zorunlu göçle birlikte kent merkezlerine gelmiş Kürt işçilerdir. Fakat bu işçilerin pek çoğu kentlerde iş bulmakta güçlük çekmiş, barınma ve beslenme gibi temel gereksinimlerini karşılamakta bile zorlanmış, bu sebeple enformel iş alanları oluşturmak zorunda kalmışlardır. Örneğin, işsizlik ve geçim sorunu ile başa çıkmak için geçici olarak "kâğıda çıkan" zorunlu göç mağduru Kürtler için atık kâğıt işçiliği zamanla sürekli bir meslek haline gelmiştir. Atık kâğıt işçiliği, formel işlerden dışlanan, işe alım sürecinde ve işyerinde ayrımcılığa uğrayan, zorunlu göçle büyük kentlere gelmiş Kürt işçilere aileleri ile birlikte topluca çalışma, bir arada hareket ederek gelirlerini artırma ve dayanışma imkanı sunmaktadır. Yapılan düzenleme ise, yüz binlerce atık kâğıt işçisini işsizlikle yüz yüze bırakacaktır.

Bu bağlamda;

1) Bugün Türkiye'de kaç atık kâğıt işçisi çalışmaktadır? İllere göre dağılımı nasıldır?

- 2) Bakanlığınız tarafından, düzenlemeler hayata geçirilmeden önce atık kâğıt işçilerinin çalışma ve yaşam koşulları ile ilgili bir araştırma yapılmış mıdır?
- 3) İşçilerden geri dönüştürülmek üzere kâğıt alan firmalara yönelik cezai yaptırımlar neticesinde yaklaşık kaç atık kâğıt işçisinin işini kaybedeceğine dair Bakanlığınızın bir araştırması var mıdır?
- 4) Söz konusu düzenlemeyi hayata geçirirken Geri Dönüşüm İşçileri Derneği gibi işçi dernekleriyle görüştünüz mü?
- 5) Düzenleme ile işlerini kaybedecek atık kâğıt işçilerinin insanca işlerde istihdamı için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile yürüttüğünüz bir müşterek çalışma var mıdır?
- 6) Atık kâğıt işçilerine yönelik bir istihdam programınız yoksa yüz binlerce işçinin işsiz kalmasına neden olacak bu düzenlemenin yaratacağı sosyal ve ekonomik yıkım karşısında Bakanlığınızın aldığı tedbirler nelerdir?
- 7) Türkiye genelinde kaç şirkete ihale yoluyla atık kâğıt toplama işi verilmiştir? İhaleler hangi usullerle yapılmaktadır? Belediyelerden ihale yoluyla atık kâğıt toplama işi alan taşeron firmalarda çalışan kâğıt atık işçilerinin iş koşulları ve özlük hakları ne durumdadır? Bakanlığınız, söz konusu işçilerin haklarını iyileştirmek, ihalelere işçilerin iş koşulları ve özlük hakları ile ilgili kıstaslar koyulmasını sağlamak için de bir tebligat yayınlamayı planlamakta mıdır?
- 8) SİMAT Geri Dönüşüm Sistemi ile ÇINAR Kâğıt Atık Ambalaj isimli firmaların yüz binlerce atık kâğıt işçisini işsiz bırakarak sermayenin kârını artıracak düzenlemenin uygulanması için Bakanlığınızla yakın görüşmeler yaptığı iddiası doğru mudur?

CEVAP:

Katı atıklar içinde önemli bir yer tutan ambalaj atıklarının oluşturduğu çevresel ve görsel kirliliğin önlenmesi, atıkların kaynağında asgari seviyeye indirgenmesi ve imkânlar dâhilinde bunların yeniden ekonomik değer haline getirilerek ekonomik döngüye dâhil edilmelerinin sağlanması için, Bakanlığımızca gerekli hukuki ve teknik düzenlemeleri içeren mevzuat hazırlanmış ve 2005 yılında Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği olarak uygulanmaya başlanmış, ihtiyaçlar dâhilinde de revize edilerek yürürlükteki son hali 24.08.2011 tarih ve 28035 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanmıştır. Anılan Yönetmelik hala yürürlükte olup bu çerçevede yeni bir düzenleme yapılmamıştır.

Yönetmelikte tanımlanan bu sistem içerisinde, Kanunlardan gelen yükümlülükler yanında ambalaj atıklarının kaynakta ayrı toplanması belediyelerin yükümlülüğüne yer verilmiştir. Belediyeler, sınırları dâhilinde oluşan ambalaj atıklarını toplama ve türlerine göre ayırmak üzere kendisi bir tesis kurabileceği gibi bu konuda lisanslı bir işletmeden hizmet alımına da gidebilmektedir.

Sokak toplayıcılarının diğer ülkelerde de olduğu gibi bizim ülkemizde de değerlendirilebilir atıkların piyasada fiyatının artmaya başladığı dönemlerde genellikle nüfusun yoğun olduğu büyükşehirlerde faaliyet gösterdikleri görülmektedir. Sokak toplayıcılarının oluşturulmaya çalışılan mevcut sistem içerisine entegrasyonu konusunda geçmiş yıllarda da Bakanlığınız koordinasyonunda pilot çalışmalar yürütülmüştür. Ancak özellikle sokak toplayıcılarının

sisteme dâhil olmak istememeleri, kayıtlı ve sigortalı çalışma şartlarına göstermiş oldukları direnişler sebebiyle önemli sonuçlar alınamamıştır. Bu süreçte Bakanlığımızca Sokak toplayıcılarını temsil eden derneklerle ve ilgili kurum/kuruluşlarla görüşmeler toplantılar yapılmıştır.

Sokak toplayıcılarının genel anlamda sisteme entegrasyonu; sokak toplayıcılarının sağlıklı çalışma koşulları altında, atıkların çöple karışmadan ayrı ve temiz toplanması başlığı altında değerlendirilmekte olup, bu noktada sokak toplayıcılarına ilişkin yaşanan sorunların daha geniş bir yelpazeden bakılarak Bakanlığımız dışında diğer kurumların iradesi ile de çözümlenmesi gereken hususları bulunmaktadır.

Bilindiği üzere sokak toplayıcıları herhangi bir kayıt sistemine dâhil olmadan atık toplayan kişilerden mütevellit olup, sokak toplayıcılarının sayılarına ilişkin basında yer alan rakamların gerçeği yansıtmadığı değerlendirilmektedir. Ülkemizde toplanan atık kâğıt verilerine göre bir analiz yapıldığında sokak toplayıcılarının sayısının ifade edilen rakamların çok çok altında olduğu bir gerçektir.

Öte yandan çeşitli basın organlarında sokak toplayıcılarına çeşitli miktarlarda ceza kesildiği ya da kesileceği haberleri gerçeği yansıtmamaktadır. Bu güne kadar sokak toplayıcılarına bu yönde uygulanmış bir ceza bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Bakanlığımızca uygulanan idari yaptırımlar lisanssız çalışan firmalar veya usulsüz işlem gerçekleştiren firmalara uygulanan yaptırımlardır.

